

τοίκων του Ἀργυροκάστρου, ἀρνηθέντων πρὸ μικροῦ νὰ δεχθῶσι μπένντινὰ, ὃν εἶχεν ἀποστείλει πρὸς αὐτούς. Ἐγραψε λοιπὸν πρὸς τοὺς δύο Σουλιώτας ὀπλαρχηγούς Μπότσαρην καὶ Τσαβέλλαν, λέγων εἰς αὐτούς ὅτι «τοὺς χαιρετᾷ καὶ τοὺς φιλεῖ τὰ μάτια», πανηγυρίζων τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν καὶ ἐξαιτούμενος τὴν συμπραξίν των. Καὶ ὁ μὲν φρόνιμος Μπότσαρης δὲν ἐνέπεσεν εἰς τὴν παγίδα· ἀλλ' ὁ Τσαβέλλας ἐσαχηνεύθη καὶ προσῆλθεν εἰς τὸν Ἀλῆν μετὰ μικροῦ σώματος ἐβδομήκοντα ἐπιλέκτων. Ὁ Πασσᾶς ἐφάνη πραγματικῶς παρασκευαζόμενος νὰ στρατεύσῃ κατὰ τοῦ Ἀργυροκάστρου. Μετὰ βραχεῖαν ὁμῶς ἐκεῖσε πορείαν διέταξε νὰ σταθῶσιν, ἵνα στρατοπεδεύσωσιν. Εὐθὺς δὲ ὡς ἀπέβαλον οἱ Σουλιῶται τὰ ὄπλα των, ἵνα ἀρχίσωσι τὰς πολεμικὰς αὐτῶν ἀσκήσεις, δρόμον καὶ ἄλλα, περιζώννει αὐτούς ὁ Ἀλῆς, δεσμεύει δι' ἀλύσεων, καὶ ἀπάγει οὕτως εἰς Ἰωάννινα. Δύο ἐξ αὐτῶν πίπτουσι μετ' ἀπεγνωσμένην ἄμυναν, τρίτος δὲ τις κατορθοῖ νὰ διαφύγῃ, καὶ διαπλεύσας ὑπὸ χάλαζαν σφαιρῶν τὸν Καλαμᾶν φέρει τῆς προδοσίας τὸ ἄγγελμα εἰς τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ. Οὕτω δὲ εὗρεν ὁ Πασσᾶς, ὅτε πράγματι ἐσιράτευσε κατὰ τοῦ Σουλίου, πάντα ἔτοιμα εἰς ὑποδοχὴν αὐτοῦ. Ἀπελπισθεὶς νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ διὰ τῆς βίας, κατέφυγε καὶ πάλιν εἰς στρατήγημα. Διέταξε νὰ φέρωσιν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Τσαβέλλαν, καὶ ἐπρότεινε αὐτῷ λαμπρὰς ἀμοιβὰς, ἐὰν συγκατένευε νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ Σουλίου, μεταξὺ δὲ ἄλλων καὶ νὰ διορίσῃ αὐτὸν διοικητὴν τῆς Ἀλβανίας, ἀπειλῶν, ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως, νὰ ψῆσῃ αὐτὸν ζῶντα. Ὁ Τσαβέλλας ἀπήντησεν, ὅτι μεμονωμένος αὐτὸς ἀρχηγός, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ζητούμενα, ὑπέσχετο ὁμῶς, ἂν τῷ ἐπετρέπετο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς συμπατριώτας του, νὰ πράξῃ πᾶν ὅ, τι ὁ Ἀλῆς ἀπῆτει. Ὁ Πασσᾶς συγκατένευσε εἰς τὰ προτεινόμενα, ὑπὸ τὸν ὄρον ὁμῶς νὰ κρατήσῃ ὡς ἄμνηρον τὸν δωδεκαετῆ τοῦ Τσαβέλλα υἱὸν Φῶτον. Οὕτως ἀπελύθη καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Σοῦλι ὁ Τσαβέλλας. Συγκαλέσας εὐθὺς τοὺς ἀρχηγούς, ἐξέθηκεν αὐτοῖς τὰ σχέδια τοῦ Πασσᾶ καὶ τοὺς παρώτρυνε ν' ἀντιστῶσιν ἀνευδότως, χωρὶς νὰ συλλογισθῶσι τὴν οἰκογένειάν του. Ἄμα δ' ὡς ἐπεραιώθησαν αἱ ἀμυντικαὶ προπαρασκευαί, ἔγραψεν εἰς τὸν Πασσᾶν:

«Χαίρομαι ὅπου ἐγέλασα ἓνα δόλιον· εἴμ' ἐδῶ νὰ διαφεντεύσω τὴν πατρίδα μου ἐναντίον νεῖς ἓνα κλέφτην σὰν κ' ἐσένα. Ὁ υἱός μου θέλει ἀποθάνει, ἐγὼ ὁμῶς ἀπελπίστως θέλω τὸν ἐκδικήσω, πρὶν ἀποθάνω· κάποιοι Τοῦρκοι σὰν κ' ἐσένα θὰ ποῦν πῶς εἶμαι ἀσπλαγγχος πατέρας, μὲ τὸ νὰ θυσιάσω τὸν υἱόν μου διὰ τὸν ἱδικόν μου λυτρωμόν. Ἀποκρίνομαι, ὅτι ἂν ἐσὺ πάρῃς τὰ βουόν, θέλεις σκοτώσει καὶ τὸν υἱόν

μου μὲ τὸ ἐπίλοιπον τῆς φαμέλιας μου καὶ τοὺς συμπατριώτας μου· τότε δὲν θὰ μπορέσω νὰ ἐκδικήσω τὸν θάνατόν τους· ἀμὴ ἂν νικήσωμεν, θέλει ἔχω καὶ ἄλλα παιδιά, ἢ γυναῖκα μου εἶναι νέα· ἐὰν ὁ υἱός μου, νέος καθὼς εἶναι, δὲν μένει εὐχαριστημένος ν' ἀποθάνῃ διὰ τὴν πατρίδα του, αὐτὸς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ζήσῃ καὶ νὰ γνωρίζεται ὡς υἱός μου· ἔτσι. Προχώρησε λοιπὸν ἄπιστε· εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ ἐκδικηθῶ, νὰ πῶ τὸ αἷμά σου.

»Ἐγὼ ὁ ὄμοσμένος ἐχθρός σου

»ΚΑΠΕΤΑΝ-ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΣΑΒΕΛΛΑΣ».

Δικαίως ὀνομάζει ὁ Νήσουρ θουκυδίδειον τὴν περὶ τῶν γεγονότων τούτων ἐκθεσιν τοῦ Περίαιβοῦ. Ἐδῶ βλέπει τις ἔτι τὸ παλαιὸν φρόνημα καὶ τὴν μεγάλουμον ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐταπάρνησιν, ἀξίαν νὰ προταθῇ ὡς παράδειγμα εἰς τὴν σημερινὴν ἀβρὰν καὶ εὐπαθεῖ γενεάν· ἐδῶ ἀπαντᾷ τις μείζονα τῶν τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, — ἂν δύναιται νὰ παραβληθῇ ἡ ἱστορία πρὸς τὸν μῦθον. Ὁ Φῶτος ἤχη πρὸ τοῦ Βελῆ, υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ, ὅστις τῷ ἀνεκοίνωσεν, ὅτι κατὰ διαταγὴν τοῦ Πασσᾶ ἐμελλε νὰ τὸν ψῆσῃ ζῶντα. «Δὲν σὲ φοβοῦμαι», ἀπήντησεν ὁ παῖς, «ὁ πατήρ μου θὰ μ' ἐκδικήσῃ». Τοιοῦτος ἠρωϊσμὸς ἐν τοσούτῳ νεαρᾷ ψυχῇ ἔτυψε βαθύτατα τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν· οὕτω δ' ἐφείσθη τῆς ζωῆς τοῦ Φῶτος, ὅστις ἐλευθερωθεὶς μετὰ τὸν πόλεμον, νύξῃθη ἔξοχος τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου ἥρωος.¹

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΑΝΑΣΤΗΜΑ

Τίνα τὰ ἀκρότατα ὄρια τοῦ ἀνθρωπίνου ἀναστήματος; τίνας οἱ ὑψηλότατοι καὶ τίνας οἱ βραχυσωμότατοι τῶν ἀνθρώπων;

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Βιλλαρμὲ, αἵτινες πολὺ πλησιάζουσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα ποικίλλει μεταξὺ 4 μέτρον 162 ὑποχιλιόμετρων καὶ 4 μ. 787, ἐξ οὗ προκύπτει μέσος ὄρος 4 μ. 625· κατὰ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ Βάιςβαχ δημοσιευθέντας πίνακας, ὁ ἀκριβὴς μέσος ὄρος εἶναι 4 μ. 610. Ἐὰν ὁμῶς καταρτίσωμεν ἀναλογίαν βασιζομένην ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτου ὄρου τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ βραχεῖος ἀναστήματος ἀτόμων τινῶν, ἤτοι τοῦ ὑπὸ τοῦ Βίρχ καὶ τοῦ Βυρφῶν ἀναφερομένου νάννου, οὗ τὸ ἀνάστημα μόλις ἔφθανε τὰ 43 ὑφεκατόμετρα, καὶ τοῦ Φιλλανδοῦ ὅστις, κατὰ τὸν Sappey, εἶχεν ὕψος 2 μ. 83, προκύπτει τότε μέσος ὄρος 4 μ. 630. Ἐκ τῆς ἐπιπινωτάτης τέλους ἐργασίας τοῦ κ. Γκούλδ, καταμετρήσαντος τὸ ἀνάστημα τῶν 1,250,000 στρατιωτῶν τῆς Ἀρκτικής Ἀμερικῆς, ἐξάγεται κατώτατος μὲν ὄρος ἀναστήματος 4 μ. 016, ἀπώτατος δὲ 2 μ. 095 καὶ μέσος 4 μ. 555, ἐλάττων δηλονότι τῶν προμνημονευθέντων.

1. Ἰστο. σφ.: Ἑλλ. Κ. Μ. Βιβλιόθ.

Οἱ Ἑσκιμῶ, ὧν οἱ μὲν ἄνδρες ἔχουσιν ἀνάστημα 1 μ. 299, αἱ δὲ γυναῖκες 1 μ. 274, κατὰ τὸν Hearn de Paw, ἔθεωροῦντο ἐπὶ μακρόν ὡς οἱ βραχυσωμότατοι πάντων. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ὁμοῦς γενομένων καταμετρήσεων φαίνεται ὅτι ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἀναστήματος τῶν ἀρρένων Ἑσκιμῶ δὲν εἶναι κατώτερος τοῦ 1 μ. 585, καὶ ὅτι ὑπάρχουσι μάλιστα φυλαὶ αὐτῶν ὑψηλοῦ ἀναστήματος 1 μ. 708. Παρατηρεῖται δ' ὅτι καθ' ὅσον τις προχωρεῖ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, ἀπὸ τῆς δυτικῆς παραλίας τοῦ Βαφινείου πορθμοῦ μέχρι τῆς νήσου τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου ἐν τῷ Βεριγγεῖῳ πορθμῷ, τὸ ἀνάστημά των εἶναι βαθμηδὸν ὑψηλότερον, τοῦτο δ' ἀναμφιβόλως προέρχεται ἐκ τῆς ἐπιμιξίας αὐτῶν μετὰ τῶν Ἰνδῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Ὅθεν οἱ Ἑσκιμῶ ἀνατρέπουσι τὴν θεωρίαν, καθ' ἣν ἐν τοῖς ψυχροῖς κλίμασιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι μικρόσωμοι. Ἴσως δ' οἱ κάτοικοι τῶν βορειοτάτων μερῶν ἐξελέφθησαν ὡς μικρόσωμοι ἐνεκα τοῦ βαρέος καὶ εὐρυτάτου ἱματισμοῦ των. Ἡ αὐτὴ θεωρία, τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλίματος ἐπὶ τοῦ ἀναστήματος ἐφηρμόσθη καὶ ἐπὶ τῶν Λαπώνων, ἀλλ' ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων καταμετρήσεων ἐξάγεται ὅτι μέσος ὅρος τοῦ ἀναστήματος τῶν μὲν ἀνδρῶν εἶναι 1 μ. 535, τῶν δὲ γυναικῶν 1 μ. 424. Ὅστε τὸ ἀνάστημα αὐτῶν εἶναι μὲν κατώτερον τοῦ μετρίου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ναννοφές. Οἱ δὲ Πεσεραῖοι (κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ πυρὸς πρὸς τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον), οἵτινες κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἔδει νὰ ᾧσι βραχυσωμότατοι, ἔχουσι τὸναντίον ἀνάστημα ἀνώτερον τοῦ μετρίου.

Βραχυσωμότατοί εἰσιν οἱ Βοσιμάνοι τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, ὧν τὸ ἀνάστημα εἶναι κατὰ μέσον ὅρον κατώτερον τοῦ 1 μ. 400 δι' ἀμφότερα τὰ φύλα. Τούτοις πλησιάζουσι καὶ ἄλλοι μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς, ὡς οἱ Ἀκκᾶς, ἔχοντες ὁμοίως ἀνάστημα 1 μ. 400, κατὰ τὸν Σβάνφουρβ, καὶ οἱ Ὄβογῶς, ὧν ὁ Chaillu κατεμέτρησεν ἓξ γυναῖκας, ἐχούσας 1 μ. 428 καὶ ἓνα νέον, ἀναστήματος 1 μ. 374.

Ἐν Ὁκεανίᾳ τέλος ἐγένετο γνωστὴ ἐπ' ἐσχάτων ἑτέρα φυλὴ βραχυσωμῶν μαύρων, τῶν Νεργίτος, εἰς ἣν ἀνήκουσιν οἱ ἰθαγενεῖς τῶν Φιλιππίνων νήσων, τοῦ Ἀνδαμάν καὶ τῆς χερσονήσου Μαλάκκας. Εἰσὶν ὁμοῦς καὶ οὗτοι ὑψηλότεροι τῶν Βοσιμάνων, οἵτινες ἀναντιρρότως εἰσὶν οἱ βραχυσωμότατοι τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων.

Ἀφ' ἑτέρου οἱ Νορβηγοὶ ἐν Εὐρώπῃ, οἱ Κάρροι ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ, Ἰνδικαίτινες φυλαὶ τῆς Ἀρκτικής Ἀμερικῆς, οἱ Πολυνῆσιοι καὶ οἱ Παταγόνιοι τάσσονται μετὰ τῶν ὑψηλοτάτων. Τὰ πρωτεῖα δ' ἐν αὐτοῖς κατέχουσιν οἱ Πολυνῆσιοι καὶ οἱ Παταγόνιοι. Αἱ τὴν Παταγονίαν οἰκοῦσαι φυλαὶ εἰσι πολυπληθεῖς πρὸς βορρᾶν ἀπαντῶν-

ται οἱ Τεχουέλχοι, οἵτινες φαίνονται ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀραυκανιανὴν φυλὴν, οἱ Οὐίλιχες, ὑψηλότεροι τῶν Ἀραυκανίων, ἀλλ' οὐόφυλοι πιθανῶς αὐτῶν πρὸς νότον δὲ οἱ Τεχουέλχοι καὶ πάλιν, καὶ τέλος ἐν τῇ Γῇ τοῦ πυρὸς οἱ Πεσεραῖοι, κατατασσόμενοι καὶ οὗτοι εἰς τὴν ἀραυκανιανὴν φυλὴν.

Ἄπαντες οὗτοι διάγουσι νομαδικὸν βίον· αἱ ὄρδαι αὐτῶν ποιοῦσι συνεχεῖς ἐπιδρομὰς ἐπ' ἀλλήλους, ὥστε τυγχάνουσι πολλάκις ἐν χώρᾳ τινὶ φυλαὶ ἐπήλυδες. Πληροφορίας ἔχομεν μόνον περὶ τῶν Τεχουέλχων καὶ περὶ τινῶν ἄλλων ἰθαγενῶν τῆς Νοτίου Παταγονίας. Δὲν θὰ ἐπαναλάβομεν βεβαίως ἐνταῦθα τὰ μυθεύματα τῶν πρώτων θαλασσοπόρων περὶ τοῦ κολοσσικοῦ αὐτῶν ἀναστήματος, καίτοι ὁ κ. Μαρτίνος δὲ Μουσσὸ εἶδε γίγαντας ἀληθῶς οὐχὶ παρὰ τοῖς Τεχουέλχοις, ἀλλὰ μετὰ τῶν Οὐίλιχων, οἵτινες ἐνίοτε ἐξαπλοῦνται μέχρι τοῦ Μαγελλανείου πορθμοῦ. Τὰς ὑπερβολὰς τῶν πρώτων θαλασσοπόρων κατέκρινε σφοδρότατα ὁ δ' Ὁρβινὺ καίτοι ὁ κ. Ροισᾶς ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ δ' Ὁρβινὺ εἶδε μόνον τοὺς οἰκοῦντας τὴν βορειοανατολικὴν ἀκτὴν τῆς Παταγονίας. Ἐκ τῶν μέχρι τῆς σήμερον συλλεγεισῶν καταμετρήσεων δυνάμεθα μετὰ τινος πιθανότητος νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ Τεχουέλχοι, οἵτινες ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ἔτι συνεμίγησαν μετὰ πολλῶν ἄλλων φυλῶν, ὡς ἀπέδειξαν αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ κ. Μορενώ, ἀριθμοῦσιν ἐν τοῖς προγόνοις αὐτῶν καὶ φυλὴν τινα τεραστίου ἀναστήματος. Ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἀναστήματος τῶν Παταγονίων, κατ' ἀξιόπιστους περιηγητὰς, εἶναι 1 μ. 781.

Μικρὸν κατώτερος τοῦ τῶν Παταγονίων εἶναι ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἀναστήματος τῶν Πολυνησίων, 1 μ. 762, κατὰ διαφόρους καταμετρήσεις· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀσήμαντος εἶναι ἡ διαφορὰ, ὥστε εὐλόγως κλίνει τις νὰ πιστεύσῃ τὴν θεωρίαν, καθ' ἣν οἱ Πολυνησιοὶ ἤλθον ἐξ ἀνατολῶν, ἢ τὴν ὑπὸ τοῦ Fitz-Roy ἀναφερομένην παράδοσιν, καθ' ἣν οἱ Παταγόνιοι ἤλθον ἐκ δυσμῶν.

Καθόλου δ' εἰπεῖν τὰ μὲν ὑψηλότερα ἀναστήματα, τὰ σημειωθέντα ὑπὸ περιηγητῶν καταμετρησάντων αὐτὰ, εἰσὶ 2 μ. 057 παρὰ τοῖς Παταγονίοις, τὰ δὲ βραχυτέρα 1 μ. 219 παρὰ τοῖς Βοσιμάνοις· κατὰ μέσον ὅρον 1 μ. 638. Ἄλλ' ἐπειδὴ πολλὰ τῶν καταμετρήσεων τῶν περιηγητῶν στηρίζονται ἐπὶ τυχαίων συναντήσεων, προτιμητέα τὰ γενικώτερα ἐξαχόμενα τῶν μέσων ὄρων, μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐξαίρεσεων.

Ἀπὸ 1 μ. 780 παρὰ τοῖς Παταγονίοις ἢ 1 μ. 853 παρὰ τοῖς Σαμῶνς, κατὰ τὸν Λαπεϋρουζ, ὁ μέσος ὅρος κατέρχεται εἰς 1 μ. 351 παρὰ τοῖς Βοσιμάνοις· ἐξ ὧν προκύπτει γενικώτερος μέσος ὅρος 1 μ. 662, γενομένης τῆς ἀναλογίας μετὰ τῶν τελευταίων καὶ τῶν Σα-

μόνες, καὶ 1 μ. 566 μεταξύ τῶν Παταγονίων καὶ τῶν Βοσιμάνων ὥστε τὸ μέσον ἀνάστημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι 1 μ. 600. **

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΓ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ¹

ΜΑΡΤΙΟΣ

* Ἀπὸ Μαρτίου ποκάμισο κι' ἀπ' Αὐγουστο σιγχοῦν.

* Ἀπὸ τοῦ Μαρτίου δῆλον ὅτι ἄρχεται τὸ θέρος καὶ πρέπει νὰ ἐνδύεται τις ἐλαφρὰ, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου, πρὸς τὸ ψυχρότερον τρεπομένου τοῦ καιροῦ, πρέπει νὰ φορῇ βαρείας γούνας. Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐκφράζουσι καὶ αἱ ἀκόλουθοι παροιμίαι :

* Ἀπὸ Μαρτίου καλοκίρι κι' ἀπ' Αὐγουστο χειμῶνα.

ἢ :

* Ἀπὸ Μαρτίου καλοκαιριάζει, κι' ἀπ' Αὐγουστο χειμωνιάζει. καὶ ἀντιθέτως :

Μήτ' ὁ Μάρτης καλοκαίρι, μήτ' ὁ Αὐγουστος χειμῶνας.

*

* Ἐνας κούκος (ἢ ἓνα χελιδόνι) δὲν κάνει ἄνοιξιν.

καὶ ἄλλως :

* Ἐνας κούκος τί ἄνοιξιν νὰ κίμη ;

καὶ :

Τὸ χελιδόνι δὲν φέρνει πάντα τὴν ἄνοιξιν.

ἀπαράλλακτος τῇ ἀρχαίᾳ :

* Ἐὰρ χελιδὼν μία οὐ σημαίνεται.

Λέγεται δὲ μεταφορικῶς ἐπὶ τῶν μεμονωμένων ἐν ταῖς ἰδέαις καὶ ταῖς ἐργασίαις αὐτῶν καὶ μηδὲν κατορθούντων.—Χάριν περιεργίας σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι μέσος χρόνος τῆς ἐπανόδου τῶν χελιδόνων εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ 1 Μαρτίου· τοῦ δὲ κόκκυγος τὸ ἄσμα ἀκούεται τὸ πρῶτον περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνός.

*

Μάρτης βρέχει, ποτὲ μὴν πάψη.

* Ὠφελιμώταται εἰς τὴν γεωργίαν αἱ κατὰ τὸν Μάρτιον βροχαί. Τὴν αὐτὴν παρατήρησιν καὶ πολλαὶ ἄλλαι παροιμίαι ἐκφέρουσι :

Μάρτης ἔδρεχε, θεριστὴς ἐχαίρονταν.

καὶ :

* Ἄν κίμη ὁ Μάρτης δυὸ νερά, κι' ὁ Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, Χαρὰ ἔς ἐκεῖνο τὸ γεωργὸ πῶχει πολλὰ σπαρμένα.

ἢ :

Νὰ βρέξ' ὁ Μάρτης δυὸ νερά, κι' ὁ Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα, νὰ ἰδῆς κουλούρια τὰ παιδιὰ καὶ πῆτταις ἢ μανάδες κ' ὄψηλονακομιάματα οἱ κλεφτομυλωνάδες.

*

Μάρτης κλαψιάρης.

Μεταφορικῶς, ἐκ τῶν συνεχῶν βροχῶν.

*

* Ὄταν ὁ Μάρτης εἶναι καλὸς, τοῦ χωριάτη ἡ κύρη τὸ Μᾶη παντρεύεται.

* Ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἀτμοσφαιρῆς κατὰ

1. Περὶ τῶν μηνῶν Ἀπριλίου-Δεκεμβρίου ἰδὲ τὸν Δ' καὶ Β' τόμον τῆς Ἑστίας.

τὸν Μάρτιον, ἐξήρτηται ἡ τύχη πασῶν τῶν σπορῶν ὅταν δ' ἡ κατάστασις αὕτη πληρῶς πάσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας, ὁ ἀγρότης, ἄφθονα ἀπολαμβάνων καὶ εὐφορῶν, σπεύδει νὰ ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέρα του.

* Ὁ Μάρτης ὡς τὸ γίωμα τὸ ψοφᾷ καὶ ὡς τὸ βράδυ τὸ βρωμάει.

Διὰ τὸ εὐμετάβλητον τοῦ καιροῦ. Μέχρι τῆς μεσημβρίας ἐνίοτε ἐπικρατεῖ ψυχὸς δριμύτατον, ἱκανὸν νὰ ἐπιφέρῃ θάνατον εἰς τὰ ζῶα, κατὰ τὸ ἕτερον δ' ἡμισυ τῆς ἡμέρας καύσων ἀφόρητος. Ὅμοιοι εἰσὶ καὶ αἱ ἀκόλουθοι παροιμίαι :

Τὸ Μάρτη τὸ πρωὶ πηλὰ, καὶ τὸ βράδυ χῶματα.

* Ἐκ τῆς βροχῆς τὴν πρωῖαν εἶναι πηλὰ, ἐν ᾧ μέχρι τῆς ἐσπέρας ὁ ἥλιος ἀποξηραίνει αὐτὰ.

Μὴ σὲ γελᾷς ὁ Μάρτης τὸ πρωὶ, καὶ χάσης τὴν ἡμέρα.

* Ἡ κακοκαιρία τῆς πρωῖας δὲν διαρκεῖ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν.

* Ὁ Μάρτης ὦραις κλαίει, ὦραις γελᾷ.

Τὴν μίαν ὥραν ὁ καιρὸς εἶναι κάκιστος καὶ μετὰ μικρὸν μετατρέπεται εἰς εὐδιον.

*

Τὰ λόγια του εἶναι στερεὰ ὅσον τοῦ Μαρτίου τὸ χιόνι, ὅπου τὸ ρίχνει ἀπὸ βροχῶς κι' ὡς τὸ πρωὶ τὸ λύνει.

Μεταφορικῶς ἐπὶ ἀστάτων καὶ μὴ ἐμμενόντων εἰς τὰς ὑποσχέσεις των.

*

Τοῦ Μάρτη αὐγαὶς μὲ κάψανε, τοῦ Μᾶη τὰ μεσημέρια.

*

* Ὅπως κὴ κὴ ἀκριθῆ, τοῦ Μάρτη ἥλιος μὴ τὴν ἰδῆ.

Διότι πιστεύεται ὅτι ὁ καυστικὸς τοῦ Μαρτίου ἥλιος καθίστησι μελαγχροινούς τοὺς ἐκτιθεμένους εἰς τὰς ἀκτῖνάς του. Ἐκ τούτου καὶ δεισιδαιμονία ἐπεκράτησεν, ἄγνωστον πόθεν τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, νὰ περιδένωσι περὶ τὸν τράχηλον ἢ τὸν δείκτην τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐρυθρὰν κλωστήν μετὰ λευκῆς συνεστριμμένην καὶ νὰ φέρωσιν αὐτὴν καθ' ὅλον τὸν μῆνα, νομίζοντες ὅτι οὕτως ἀποφεύγουσι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλίου. Ἐτέρα παροιμία ἀποτρέπει νὰ κοιμᾶται τις κατὰ τὸν Μάρτιον προσβαλλόμενος ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων :

Τὸ Μάρτη εἰς τὸν ἥλιον νὰ μὴ κοιμηθῆς.

*

* Ἄλλο δὲν μὲ ἐμάρανε, τῆς ἄνοιξις τὸ κρού.

*

* Ὁ κακὸς Μάρτης ἔς τὸν ἥλιο κι' ὁ καλὸς ἔς τὰ κάρβουνα.

* Ὠφέλιμον τὸ ψυχὸς κατὰ τὸν Μάρτιον.

*

Τὸ Μάρτη φύλα τ' ἄχυρα, μὴ χάσης τὸ ζευγάρι καὶ φύλαγε καὶ τὸ ψωμί, μὴ χάσης τὸ κοπέλι.

Διότι ἐνδεχόμενον τὸ ψυχὸς νὰ καταστῇ δριμύτατον, ἀποκλείον πάντας ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των, καὶ καθιστῶν ἀδύνατον τὴν προμήθειαν τροφῆς διὰ τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ψυχολογίον.